

GÖK ORDA

-Tarihî Roman-

Ali Koyuncu

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1305
EDEBÎ ESERLER: 695

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16267

ISBN 978-605-155-685-7

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde,
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz;
hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Editör: Göktürk Ömer Çakır
Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz
Dizgi-Tertip: Ötüken
Kapak Baskısı: Yeditepe Ofset
Baskı: GD Ofset Matbaacılık A.Ş.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi, A5 Blok, 4. Kat, No:47
İkitelli OSB – Başakşehir – İstanbul
Sertifika Numarası: 32211 Tel: (0212) 671 91 00
İstanbul- 2018

ALİ KOYUNCU 1966 yılında Sultanhanı/Aksaray'da doğmuştur. İlk ve ortaokulu memleketinde tamamladıktan sonra 1981 yılında Işıklar Askerî Lisesi'ne girmiş, 1989 yılında Kara Harp Okulu'nu piyade teğmeni olarak bitirmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin çeşitli birlik ve karargâhlarında komutanlık ve karargâh subaylığı görevlerinde bulunan yazar, Kıdemli Albay rütbesindeyken kendi isteği ile emekli olmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde bulunduğu otuz beş yıl boyunca savunma ve güvenlik alanlarında yaptığı meslekî araştırma ve çalışmalarının yanı sıra Türk harp tarihi ve İslamiyet öncesi Türk tarihi alanlarında araştırma ve inceleme çalışmaları yürütmüştür. Fransızca ve İngilizce bilen yazar, Türk tarihi ve kültürü üzerine yaptığı çalışmalarında Rusça ve çağdaş Türk lehçelerinden de yararlanabilmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Adsızlarımıza!

MÖ. 90; Selenge Irmağının Kuzey Kıyıları

Atının koşumlarından kan damlayan, tepeden tırnağa kıpkızıl kana bulanmış bir ulak getirdi haberi. Atından sıçrayıp inen ulak, önünde diz vurup selamladıktan sonra şanyüye* günlerdir beklediği haberi verdi. Şanyü süratle beylerini otağında topladı. Onlara savaş planını ve taktiğini anlattıktan sonra otağını söktürdü. Ordusunu görebileceği yüksekçe bir tepeye çıktı, dolunayın ışıkları altında insanüstü bir varlık gibi gözükiyordu. Muntazam sıralar halinde dizilmiş ordusuna baktı. Elli bin Hun savaşçısı at üstünde onun işaretini bekliyordu. Kılıcını çekip atını şaha kaldırırken haykırdı:

“Gök girsin kızıl çıksın!”

Selenge'nin kuzey sahilleri binlerce kurdun aynı anda ulumasına benzeyen bir sesle yankılandı.

“Gök girsin kızıl çıksın!”

Şanyü atının başını Hunları yeryüzünden silme hedefiyle yola çıkmış Çin Merkez Ordusu'nun bulunduğu yöne doğru çevirdi. Hun Ordusu sessizce Selenge'nin güneyine doğru akmaya başladı.

Şanyü düşünceliydi: Babasının ölümüyle başlayan, entrikalar, suikastlar, komplolar, acı kayıplar ve casus savaşlarıyla dolu altı yılı düşünüyordu. Altı yıldır tırmanan gerginlik, sonunda Han ve Hun ordularını Ötüken Ormanında karşı karşıya getirmişti. Elli yıldan beri Han** tahtında oturan Vudi*** yıllar boyunca tüm gücüyle bu son sefere hazırlanmış, Hun bozkırına sürdüğü devasa ordusuna da tek bir hedef göstermişti: Hunları yeryüzünden silmek! Vudi'nin yüz altmış bin kişilik merkez ordusu şu anda ata kurganlarının bulunduğu toprakları çiğniyordu! Şanyü ve savaşçıların omuzlarındaki yük

* Çin kaynaklarında Hunların hükümdarlarına *Ch'eng-li Ku-T'u Ch'an-yü* dedikleri belirtilmektedir. Filolojik incelemeler Hunların hükümdarlarına *Tanrıkut Şanyü* dediklerine işaret etmektedir.

** MÖ: 206-MS:220 arasında Çin'de iktidarı elinde bulunduran hanedan

*** Çin'de MÖ 141-87 arasında hüküm süren Han Hanedanlığına mensup İmparator, Wu-ti (do. MÖ 156 - ö. MÖ 87).

çok ağır, görecekları hesap pek büyüktü. Sadece kendi canları ve şerefleri için değil, bütün bir budunun varlığı ve atalarının onurunu çığnetmemek için vuruşacaklardı. Şanyünün savaş planı dâhiyane ancak çok da riskliydi. Ya kazanacaklar ya da öleceklerdi! Şanyü başını gökyüzüne kaldırdı, içinden bir kez daha dua etti.

“Yüceler yücesi Tanrı! Bizi utandırma! Yüzümüzü yere vurma!”

MÖ. 90; Çangan*

Hun Ordusunun büyük hesaplaşma için Selenge'nin güneyine geçtiği gece, başka bir hesabı kapatmak üzere Vudi'nin başkentinde de harekete geçeneler vardı.

Hava kararırken Çangan'ı terk eden ufak tefek Çinli ve tavırlarından onun korumaları olduğu anlaşılan iki Junglu** silahşor ile silahşorlardan birinin terkesine alınmış on üç-on dört yaşlarındaki erkek güzeli bir çocuktan oluşan küçük kabile, son derece dikkatli bir şekilde Çangan'ın güneydoğusunda şehre pek de uzak olmayan, gözden irak bir çiftliğe doğru ilerliyorlardı. Başlangıçta çok dikkatli olsalar da, şehir surlarından uzaklaştıkça rahatlamışlardı. Gece yarısından önce dört tarafı yüksek ağaçlar ve çalılardan oluşan geçit vermez bir duvarla çevrili çiftliğe ulaştılar.

Çiftliği çevreleyen bu doğal duvarın girişi sık ağaçlar arasına öyle ustaca gizlenmişti ki, bilmeyenlerin onu bulmaları neredeyse imkânsızdı. Çinli ve korumaları çiftliğin girişini gizleyen sık ağaçlar arasına girip gözden kayboldular. Çok geçmeden onların gözden kaybolduğu noktaya yakın bir yerde iki atlı belirdi, orada durup atlarından indiler. Çevreyi dinleyip, havayı kontrol ettiler. Çok dikkatli ve sessizdiler. Birbirlerine işaretle bir şeyler anlatıp atlandılar, Çinli ve adamlarının kaybolduğu noktadan onlar da ağaçlığa daldılar.

Gizemli takipçiler Çinli ve beraberindekileri gizli girişte gözden kaybolmadan hemen önce görebildiler. Girişi iki silahlı Junglu koruyordu. İki gizemli takipçiden iri yarı olanı, ufak tefek olana;

“Burada bekle, başka bir giriş var mı yok mu, ben bakıp geleyim.” diye fısıldadı. Diğeri başıyla onayladı.

İri yarı takipçi atını yederek oradan uzaklaştı, diğeri orada kalıp çiftliğin girişini gözetlemeye başladı. İri yarı takipçi tan yeri ağarmadan bir süre önce geri döndü. Birlikte sessizce oradan ayrıldılar. Ağaç ve çalılardan oluşan duvarı emniyetli bir mesafeden takip ederek gizli

* O dönem Çin İmparatorluğunun başkenti; Çin kaynaklarında Ch'ang-an. Yer adları için kitabın sonundaki haritaya bakınız.

** Tankut'ların atası sayılan halk.

girişin tam aksi yönünde bir yerde durdular. Atlarını sık ağaçlık bir sırtın gerisine bağladıktan sonra iri yarı olanın bulmuş olduğu küçük gizli geçide geldiler. Bu noktada ağaçların yerlere kadar sarkmış dallarının altından, çiftlikten dışarı doğru küçük bir çay akıyordu. Çayın bir kıyısından girip çıkan yabani hayvanlar orada minik bir patika oluşturmuşlardı. Gizemli takipçiler patikadan sürünerek geçide girdiler. Çok zorlanmadan karşıya geçtiler. Sessizce önlerine çıkan seyrek ağaç ve çalılarla kaplı sırta tırmandılar. Sırtın önünde uzanan geniş düzlüğün ortasında çiftlik binalarının karartıları seçiliyordu.

Havanın aydınlanmasıyla birlikte çiftliği dikkatle gözetlemeye başladılar. Diğer tarafta kalan büyük gizli girişin çiftliğe açılan tarafında güneş gören, yemyeşil otlarla kaplı, oldukça geniş bir düzlük vardı. Bu düzlüğün dört tarafı ağaç ve çalılardan oluşan geçit vermez doğal bir duvarla çevriliydi. Düzlüğün ortasında malikâne denilebilecek büyüklükte bahçeli bir yapı vardı. Bu yapının gerisinde ağaç kütükleriyle yapılmış birkaç küçük yapı daha göze çarpıyordu. Düzlüğün güney kesiminde biriken suyun oluşturduğu göledin kıyısında kırk kadar at otliyordu. Bu gizli malikâne sekiz-on kadın, yirmi kadar çalışan, otuz kadar da silahlı muhafız saydılar. İri yarı takipçi gizlendiği ağaçların arasında kendi kendine söylendi.

“İt oğlu! Kendi uçmağını kurmuş burada...”

Diğeri bulunduğu yerden kalkıp, iri yarı olanın yanına sokuldu.

“İçi”, beklediğimizden fazla Junğlu savaşçı var. O it hiç boş dolaşmaz, akşam gelirken yanında da adam getirecektir. Sen burada kal, ben birkaç bahadır alıp geleyim. Hava kararırken burada oluruz.”

“Ne gerek var başka ere? İkimiz yeteriz, hava kararınca basar alırız it oğlunu, hemen ayırırız başını bedeninden!”

“İçi! Sakın! Yirmi yıldır peşindeyiz. Bu kez de kaçarsa onu bir daha bulamayız. Bir delilik yapmadan burada bekle! Hava karardıktan hemen sonra burada oluruz. Sakın biz gelmeden bir deliliğe kalkışma!”

İri yarı olan cevap vermedi, sustu, somurttu.

“İçi! Sana dedim. İştittin mi beni? Delilik yok! Sakın içi! Sakın!”- dedi diğeri.

“Yok, tamam. Yok!”

* İçi; ağabey.

Bu konuşmalardan sonra ufak tefek olan takipçi geldikleri geçitten çiftliği terk etti. İri yarı takipçi çiftliği daha iyi görebileceği bir noktada çalıkların arasına yerleşip çiftliği izlemeye başladı. Bu gizemli takipçinin ürkütücü yara izleriyle dolu korkunç bir yüzü, çatılmış kaşlarının altında buz gibi soğuk, ürkütücü ve derin bakışları vardı. Ortadan uzunca boyu, iri yapısı ve biçimli omuzlarıyla oldukça heybetli görünüyordu. Uzun, hafif dalgalı saçlarını alnından itibaren başına sardığı bakır rengine çalan bir kurdeleyle bağlamış ve omuzlarına bırakmıştı. Üzerinde, Hunların giydiği keten gömlek, onun üzerinde ise pars derisinden yapılmış kolsuz kısa bir ceketi vardı. Ceketin yaka kısmının solunda talihsiz parsın cansız başı aşağıya doğru sallanıyordu. Bir vahşi hayvanın tüylü derisinden yapıldığı anlaşılan garip şekilli pantolonu, Hunların kış aylarında giydiği pantolonlara benziyordu ancak; onlar gibi ayak bileklerine kadar değil dizlerine kadar uzanıyordu. Ayaklarına keçeden yapılmış, konç kısımları tüylü derilerle takviye edilmiş sağlam ve ürkütücü görümlü çizmeler giymişti. Belinde kalın bir deri kemer, kemerin üzerinde ise döküm demirden yapılmış kurt başları yer alıyordu. Kemerinin solunda kısa bir Hun kılıcı asılıydı. Vücudunun sağ tarafında çelik temrenli oklarla dolu sadağı, sırtında ise boynuz ve ağaç karışımından yapılmış eğri bir Hun yayı vardı. Gizemli takipçi eksiksiz bir Hun savaşçısıydı.

Hun savaşçısı gün boyunca bulunduğu yerden çiftliği gözetledi. Akşam yapılacak eğlencenin hazırlıklarının yapıldığı fark edilebiliyordu. Gün batmadan biraz önce, çiftliğin girişinin düzlüğe açılan çıkışında on kadar atlı görüldü. Hun savaşçısı bulunduğu yerde yay gibi gerilmiş gelenleri görmeye çalışıyordu. Kılık kıyafetleri ve tavırlarından Junğlu oldukları anlaşıyordu. Tekrar tekrar gelenlere dikkatle bakıyor, ancak bulunduğu yerden gelenleri birbirinden ayıramıyordu. Soluğunu tutmuş, gözlerini kırpmadan Junğlulara bakmaya devam ediyordu. Can düşmanını bu kez kaçırmak istemiyor, bulunduğu yerden fırlayıp üzerine atılmak istiyordu. Ne var ki; kan kardeşine söz vermişti, bekleyecekti! Dişlerini sıkıp atlıları izlemeye devam etti. Bulduğu yerde sabırsızlanıyor, havanın bir an önce kararmasını diliyordu.

Hava karardı. Bir süre bekledi. Ne kan kardeşi ne de başka birisi gelmişti! Bu yetmezmiş gibi şimdi de çiftlik binasının önündeki bahçeden müzik sesleri yükselmeye başlamıştı. Hun savaşçısı seslere

kulak kesildi. Yirmi yıldır peşinde olduğu can düşmanı bahçedeki çardakta eğleniyor, kendisi burada eli kolu bağlı bekliyordu. Sırtın gerisine inip küçük geçidi kontrol etti. Gelen giden yoktu! Böyle bekleyemezdi! Gittikçe sabırsızlanıyor, hiç olmazsa olan biteni görmek istiyordu. Sonunda dayanamadı; ani bir kararla gün boyunca saklandığı yerden çıkıp sessizce düzlüğün kenarına indi.

Düzlüğün kenarından süratle çevreyi gözden geçirdi. Büyük yağ lambaları ve meşalelerle aydınlatılan bahçeden, çalıp söyleyen kadınların yürek yumuşatan sesleri yükseliyordu. Muhafızların çoğu geçidin çıkışına yakın bir yerde toplanmış, yaktıkları ateşlerin başında yiyip içip eğleniyorlar, bir kısmı da bahçeye yakın bir yerde toplu halde ayaküstü bekliyorlardı.

Hunlu bir süre daha çevreyi inceledikten sonra düzlüğün kıyısını takip ederek küçük barakalara doğru süzüldü. Çok hızlı, bir o kadar da sessizdi. Göz açıp kapayınca kadar ulaştığı bir barakanın karanlık gölgesine sindi. Barakalarda kimse yoktu. Çalışanların hepsi düzlüğün ortasındaki malikânede olmalıydı. Ay doğmaya başlamıştı. Hiç beklemeden malikânenin batı duvarının karanlığına attı kendini. Sindiği köşeden bahçeyi ve binanın önünü gözetlemeye başladı.

Yanılmamıştı; çalışanların bir kısmı büyük binada yiyecek içecek hazırlıyor bir kısmı da hazırlananları bahçedeki çardağa taşıyordu. Zarif çatılı, kare biçimli bu çardağın girişinde ve çevresinde tetikte bekleyen silahlı dört muhafız göze çarpıyordu. Çardağın başköşesine, ipekli kumaşlarla kaplanmış çok sayıda minderle doldurulmuş alçak bir oturma platformu konmuştu. Bu platformun iki yanında çardağın girişine kadar uzanan oturma minderleri vardı. Oturma yerlerinin önüne, üzerlerinde çeşit çeşit yiyecek içecek bulunan Çin işi uzun tahta sehpa yerleştirilmişti.

Binanın gölgesine sinen Hunlu, delici bakışlarla çardağın içini gözetliyordu. Orta yerde kıvrıla kıvrıla oynayan kadınlar başköşedeki adamı görmesini engelliyorlardı. Çardağın çevresindeki silahlı adamlara baktı bir kez daha. Bahçenin geçide yakın köşesinde bekleyen muhafızlar buradan gözükmeyecek kadar uzaktaydı. Binanın önünü bir daha kontrol etti. Çalışanlardan çardağa doğru tepsi götüren sadece bir kişiyi görebildi ortalıkta. Her şey olması gerektiği gibi gözüküyordu. Eğlence daha yeni başlamasına rağmen çardağı koruyan dört silahşor hariç diğer muhafızlar buldukları yerde

kendilerini yiyip içmeye kaptırmışlardı. İşte bu iyiye işaretti! Biraz rahatlamıştı, artık sırta dönüp kan kardeşi ve diğer savaşçıların gelmesini bekleyebilirdi.

Hunlu, geldiği sırta geri dönmeden önce bir kez daha çardağın içine baktı. İşte ne olduysa o anda oldu. Müziğe verilen ara nedeniyle oynayan kadınlar oturmuş, meşalelerin ışığı başköşede oturan adamın yüzünü aydınlatıvermişti: Bu oydu! Kanı tepesine hücum etti, yirmi yıldır içinde büyüyen öç alma duygusu aklını başından aldı, kılıcını çekip hiç beklemeden çardağa doğru atıldı. Silahlı muhafızlar onu ancak bahçenin girişinde fark edebildiler.

“Dur!”

Ortalık bir anda karıştı. Çardağın başköşesinden telaşlı bir erkek sesi yükseldi.

“Yakalayın!”

Hun savaşçısı hiç duraksamadı, soğukkanlı bir tavırla çardağa doğru koştu. Dört silahlı muhafız çardağın girişini tutmuştu. İçlerinden biri üzerlerine koşan bu korkunç görünümlü adamı karşılamak için elde kılıç ileri atıldı. Muhafız hasmına birkaç adım kala ileri doğru uzattığı kılıcını çok çevik bir hareketle iki eliyle kavrayıp başının üzerine kaldırdı. Kılıcını bütün gücüyle rakibinin başına doğru hızla indirdi. Böylesine yakın mesafeden yapılan bu vuruştan kurtulmak imkânsızdı. Garip görünümlü Hun savaşçısı görülmedik bir hızla yana doğru sıçrarken sağ elindeki kılıcıyla muhafızın sol karın boşluğunu şiddetli bir ters vuruşla önden geriye kadar yarıverdi! Karın boşluğundan sarkan iç organlarına şaşkın şaşkın bakakalan muhafız, amaçsızca bir iki adım attı, sendeledi, olduğu yere devrildi.

Çardaktaki kadınlar çığlık çığığa kaçışmaya başladılar. Kalan muhafızların kendilerini toparlamalarına fırsat vermeden ileri atılan Hunlu, muhafızlara birkaç adım kala havaya sıçradı, kollarını iki yana açarak havada garip şekilli bir takla atıp muhafızların arkasına düşüverdi. Olayın başından beri durumu takip eden çardaktaki adam hiç beklemeden çardağın arkasındaki alçak kütük korkuluklardan atlayıp kaçmaya başladı. Bir yandan da can havliyle bağırıyordu.

“Yakalayın!”

Hunlu hiç duraksamadan onun peşinden koştu. Adam tökezleyip yüzükoyun kapaklandı. Dört bir taraftan olay yerine koşan muhafızlar yetişmek üzereyken Hunlu yerdeki adamın üzerine çullandı. Onu sol eliyle boğazından kavrayıp ayağa kaldırıverdi.

“İtin oğlu! Yıllardır çakallar gibi kaçarsın!”

Bu arada bütün muhafızlar olay yerine yetmişmiş, etrafı çevirmişlerdi. Hunlu onlara gürledi:

“Geri durun! Benim işim bu it soyluyla.”

Sol eliyle boğazını sıktığı adam nefessizlikten bayılmak üzereydi. Elini biraz daha sıkıp havaya kaldırdı. Adamın ayakları yerden kesilecek gibi oldu.

“Söyle itlerine, geri dursunlar! Yoksa önce seni sonra da onları gebertirim!”

Zavallı adam eliyle adamlarına geri durmalarını işaret etti. Muhafızlar biraz geriye çıktılar. Hunlu, avını saklamaya götüren vahşi bir yırtıcı gibi boğazından tuttuğu adamı, çiftliğin girişine doğru sürüklemeye başladı. Muhafızlar da belli bir mesafeden onları takip ediyordu. Girişi bekleyen iki silahlı muhafız girişi savunmak için vaziyet aldı. Yabancı, boğazından kavradığı rehinesini sertçe silkeledi. Rehine komutu anlamıştı: Girişin bekçilerine “Açılın!” anlamında bir işaret verdi.

Hunlu rehinesini geçide sürükledi. İçi içine sığmıyordu. Yıllardır peşinden koştukları can düşmanları sonunda eline düşmüştü! Dikkatle geçidin çıkışına doğru sürükledi düşmanını. Peşlerinden gelen muhafızların şaşkın ve telaşlı sesleri duyuluyordu.

Geçitten çıktıktan sonra avıyla birlikte geçidin girişini örten çalılıkların arasına daldı. Çalılığın içinde bir iki adım atmışlardı ki; Hunlu koltuk altına batan sivri bir cismin verdiği korkunç acıyla sarsıldı.

“Namussuz it!” diye haykırdı.

Koltuk altından başlayan dayanılmaz acı adeta şimşek hızıyla bütün vücuduna yayılmıştı. Hasmını tutan sol eli kendiliğinden gevşemiş, düşmanının elinden sıyrılmasına engel olamamıştı. Elinde kurtulan hasmının korkuyla geri sıçradığını gördü. Ona doğru bir adım attı, sendeledi, gözü kararmaya başladı. Çalılıkların arasına devrilirken gözü hasmının elindeki küçük sivri şişe takıldı. Hayıflandı... Keşke ele geçirir geçirmez başını koparsaydı itin! Esefle başını salladı. Bilinci bulanıklaştı, yine o içi ateşten çivilerle dolu karanlık derin çukura yuvarlandığını hissediyordu. Her şey kararmadan hemen önce hasmının hırıltılı haykırışını duydu.

“Bağlayın şunu!”

MÖ. 96; Ötüken güneybatısı.

Oğlunun Çin Merkez Ordusu ile hesaplaşmak üzere elli bin atlıyla Selenge'yi geçmesinden altı yıl önce, ölüm döşegindeki Hun Şanyüsü Tanrıkut Kutluğ*, Hun ileri gelenlerini otağında toplamış onlara son sözlerini söylüyor, otağdakiler üzgün ama büyük bir metanet içinde sessizce onu dinliyorlardı:

“Beylerim, tarkanlarım**, bilge aksakallar! Şanyüler, beyler gelip geçici, budunumuz kalıcıdır. Tanrı Hunu korusun!”

“Atamız Şanyü Mete; ilsiz***, başsız kalmış Hunu toplamış, düzenlemiş, dirlik vermiş, il vermiş, töre vermiş, ordu yığmış, dört bir yana ordu salmış, başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz çöktürmüş, Hunu acuna bey kılmış. Bilge şanyü imiş. Eşsiz bahadır imiş. Buyrukları bilgece imiş. Gece gündüz uğraşta imiş, kılıcı keskin, oku şaşmaz imiş... Şanyü Mete günü gelince uçmağa varmış. Onun soyundan gelen şanyüler de onun töresini tutup, öylece çalışmışlar...”

“...”

“Zamanı Tanrı yapar Tanrı yaşar, kişiöglü hep gelip geçicidir. Ömrüm boyunca onlarca aygıra, zapt edilmesi imkânsız yaban kısraklara bindim. Uçsuz bucaksız bozkırla sonsuz gök arasında yel olup estim, kuş olup uçtum. Gök Tanrı sayısız av verdi, avladım. Kışı, baharı, yazı, çiçekleri, otları, ormanları özümle yaşadım, özümle bildim. Kişioğlunun damarındaki kanı bile kaynatan sıcak çölleri, aşılmaz denen ulu dağları aştım...”

“...”

“Çok uğraş gördüm. Yağıya börü gibi daldım. Kılıç çalıp omzundan kasiğine kadar yardım. Kargımla döşünden sançıp ardından aldım. Gündoğumundan günbatımına, günbatımından gündeğümüne kadar vuruştüğüm oldu. Bozkır ete, kemiğe, kana doydum...”

* Çin kaynaklarında *Chü-ti-hou*; MÖ 101-96 arasında hüküm süren Hun Şanyüsü.

** General, komutan.

*** İl; devlet.

Tanrı yardım etti, bileğim bükülmedi, kılıcım düşmedi, yüzüm yere dönmedi...”

“...”

“Tanrı, kut verip böyle buyurduğu için gün geldi, budun üze şanyü oturdum. Gece uyumadım, gündüz durmadım. Yağı, çekirge sürüleri gibi elimize gelmesin, tarla açmasın, duvar, kale, kule yapmasın diye üzerine sayısız akın saldım, her fırsatta vurdum, kırdım, sürdüm, çıkardım. İki kez büyük ordu ile geldi, bozdum, kılıçtan geçirdim.”

Şanyü güçlükle nefes alıyordu. Otağının tünlüğünden uzun uzun yıldızlara baktı yeniden, kaşları çatıldı, yumruklarını sıktı. Sağ elini kaldırıp işaret parmağını birkaç kez salladıktan sonra;

“Hen oğlu* oyuncudur, düzenbazdır. İniyi** içiye, oğulu babaya, budunu şanyüye düşman etmede ustadır. Onun sözlerine kanmayın, armağanlarına aldanmayın. Deriden, keçeden yapılmış giyitlerinizi soyunup ipek giymeyin. Eti, kımızı atıp, pirinç yiyip şarap içmeyin. Hun adlarınızı koyup, Hen adları almayın.”

“...”

“Şanyünün, beylerin, tiginlerin, tarkanların buyrukları bilgece olsun, yarar olsun, iyi olsun! Yararsız buyruk, kişiyoğlunu töreden soğuttur. Töreden uzaklaşan budun il tutamaz. Tutsa da dirlik bulamaz. Budun töreyle yaşar. Töre yok olursa il yok olur, il olmazsa budun kul olur.” dedi.

“...”

“Yasalarınız az olsun, kolay olsun, bilgece olsun. Şanyü ve beyler ile budun arasına kimse girmesin. Budun ne giyiyorsa siz de onu giyin. Onlar ne yiyorsa siz de onu yiyin. Beyler ve budun birbirini karşılıklı çekiştirmesin.”

“...”

Yorulmuştu. Birkaç kez güçlükle nefes aldı.

“Yağı çok al bilir, çok al yapar! Acımasızdır, alçak ve alçaltıcı işlerde ustadır. Bir o kadar da güçsüz ve korkaktır! Kadına, çocuğa ilişir. Soyumuzu tüketmek ister. Kadın ve çocuklarımız bizim en değerli varlıklarımızdır. Onları koruyun. Yağının onlara ilişmesi-

* MÖ 206-MS 220 arasında Çin’de iktidarı elinde bulunduran Han Hanedanı tebasından kişi, Çinli.

** Küçük erkek kardeş.

ne, hatun olacak kızlarımızın kun*, bey olacak oğullarımızın kul kılınmasına fırsat vermeyin. Yoksa yüzünüz yerden kalkmaz, arlanmaktan her gün ölürsünüz! Huna bundan büyük utanç yoktur. Bu dediklerimi iyi işitin, iyice belleyin.”

Bir an duraksadıktan sonra devam etti.

“Yağya asla acımayın! Aman dileyene, kadınlara, çocuklara, güçsüzlere, yaşlılara kılıç çalmayın. Savaşlarda elinize düşenlerden, kendi başbuğlarının, kendi beylerinin tuz hakkı için yiğitçe ve korkusuzca vuruşanlara saygı gösterin. Onları alçaltmayın. Onurlarını koruyun, yanınıza oturtun. İsterlerse ordunuzda onlara yer verin. İstemezlerse salıverin, gitsinler. Gittikleri yerlerde sizin adınızı, sanınızı yücelteceklerdir. Böylesi daha iyidir. Alçak, aşağılık, hain, bozguncu, kaypak kişilere acımayın, onları aranızda almayın, onlarla asla andlaşmayın, sözlerine kanmayın!”

“...”

“Hunlar Gök Tanrının kılıcıdır. Eçemiz-atamız** gibi uçsuz bucaksız bozkırda hayvanlarınızı besleyip kimsenin önünde diz çökmeden, kimseye baş eğmeden korkusuzca yaşayın. At üstünden inmeyin!”

Şanyü çok yorulmuş, gücü tükenmişti. Birkaç kez soluklanıp gücünü topladı. Sağ eliyle işaret ederek başucunda asılı sadağını ve yayını istedi. Ulu tarkan*** sadağı ve yayı şanyüye uzattı. Şanyü sadaktan göğün rengine boyanmış bir oku çekti. Okun ucunda altından yapılmış dört köşeli bir temren parlıyordu. Oku göğsünün üzerine koyup ölüm döşeğinde olan birisinden beklenmeyen bir canlılık ve kararlılıkla konuşmaya başladı.

“Hen oğlu dört gözle ölmemizi bekliyor. Hem ordu yığmaya çalışır hem de bozgunculuk kazanını kaynatır durur. Benden sonra dirliğinizi bozar birbirinize düşerseniz, Hen oğlunun avucuna düşer yok olursunuz.”

“...”

* Kun; cariye.

** Eçe-ata, eçe-apa; Ecdat, atalar.

*** Çin kaynaklarında büyük general anlamına gelen Çince [ta-chiang] sözcüğüyle belirtilen bu unvanın, Türkçe’de [Baş Komutan, Subaşı, Ordunun Başbuğu] anlamına geldiği ve Hunlarda en büyük askeri rütbe olduğu düşünülmektedir. [Ulu Tarkan], tarih boyunca benzer anlamlarda kullanıldığı dikkate alınarak yazarca tercih edilmiş bir terimdir.

“Bu Kara Yer üzerinden giderken arkamızda kut almaya hazır bir-birinden yavuz iki tigin bırakıyorum. Her ikisi de il görgüsü almış, beyliğin, tiginliğin, şanyülüğün töresini bilen erlerdir. Ne ki; benim oğullarım olsalar da kişiogludurlar, yanılabilir, yanıtılabilirler.”

Otağdakiler dikkat kesilmişlerdi. Şanyü vasiyetinin en önemli kısmını söylüyordu!

“Töremiz bellidir. Kardeşim, yeğenim olmadığından, benden sonra şanyülük büyük oğlum Huluku'yadır. Tanık olun, bana and verin, ona, bana uyduğunuz gibi uyun.” dedi.

Otağda bulunanlar, sağ dizlerini yere vurup baş eğdiler ve hep bir ağızdan;

“And olsun! Tanık olduk!” dediler.

Şanyü çok büyük bir yükü atmış gibi derin derin iç geçirdi. Gök renkli oku Baduruk Bey'e, kurt başlı damgasının bulunduğu yayını da Bayunçur Bey'e verdi.

Şanyü, kollarını serbestçe yanlarına uzattı. Güçlükle nefes alıyordu. Yüzünden huzur içinde olduğu anlaşılıyordu. Otağdakileri yorgun bir eda ile süzdü, hafifçe gülümseyerek;

“Tanrı'nın bedenimize sakladığını verme anı çok yakın. Hatunuma, kızlarıma, oğullarıma, ilime, arkadaşlarıma, göğe benzer gök otağıma doymadım. Tanrı budunumu, ilimi esirgesin, korusun.” dedi.

Sözlerini bitirdikten sonra ellerini göğsünün üstünde kenetledi. Gözlerini otağın tünlüğünden gözüken yıldızlara çevirdi. Yüzünde mutlu ve yorgun bir ifade belirdi. Gözlerini yavaşça yumdu. Bir daha nefes almadı, kıpırdamadı.

Bozkırın büyük savaşçısı son nefesini vermişti!

Otağ derin bir sessizliğe gömülmüş, içerdekiler sanki taş kesilmişti! Kimse bulunduğu yerden kıpırdamıyordu. Yaşlı kam' yavaşça şanyünün yanına diz çöktü, nefes alıp almadığına baktı. Şanyünün kılıcını alıp onun göğsünün üstüne koydu, otağdakilere döndü;

“Şanyü sunkar** boldı.” dedi.

* Şaman.

** Doğan.

Kutluğ Şanyü ölmüş, ruhu bir aksungur kılığına bürünüp göğe uçmuştu! Otağdakilerden biri dışarıda bekleyen çuançü yenki^{*}ye acı haberi verdi;

“Çuançü yenki, şanyü sunkar boldı!”

Çuançü Yenki Uldız Hatun olduğu yere yığılırcasına çöktü. Her iki elinin tırnaklarıyla yüzünü boydan aşağıya yırttı. Göğsünde büyüyen acıya dayanamayıp ciğerlerini parçalarcasına haykırdı. Çılgınlığı bozkırda dalga dalga yayıldı.

^{*} Çin kaynaklarında *Chuan-ch'ü Yen-chih*; şanyünün Hun asıllı baş hatunu, Hun imparatoriçesi.